Дідух Д.М., *к.е.н.,* ***Данкевич В.Є.,*** *к.е.н.*
Житомирський національний агроекологічний університет, м. Житомир

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Впровадження у виробництво новітніх досягнень науки і техніки набуває особливого значення у сучасній світовій економіці. У період глобальної економічної кризи конкурентоспроможними є підприємства та галузі, що активно впроваджують та використовують інноваційні технології. Разом з тим, Україна продовжує розвиватися як країна з високою часткою сировинних галузей промисловості, а інноваційний розвиток не став однією з головних ознак зростання національної економіки. Позитивні тенденції хоча й спостерігалися протягом кількох років, але мали переважно тимчасовий характер і змінювалися протилежними зрушеннями в економіці, що характеризує інноваційні процеси в Україні як нестійкі та позбавлені чітких довгострокових стимулів для інноваційної діяльності [1]. В цих умовах виникає необхідність ідентифікації ключових проблем, що стримують розвиток інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, та пошуку шляхів їх вирішення [6]. Особливо дані проблеми актуальні для аграрного сектора, а саме вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників.

Найбільш поширеною для сільськогосподарського підприємства формою залучення інвестицій є створення спільних підприємств та стратегічних альянсів. Інвесторами виступають переважно фінансово міцні промислові, агросервісні та інтегровані формування. У інтегрованих підприємствах створюється система формування стійких конкурентних переваг та підвищення конкурентоспроможності на основі комплексу інвестицій у виробничу сферу. Такий підхід дає змогу поєднати ефективність інноваційної господарської діяльності сільськогосподарських підприємств і стимулює працівників в отриманні нових знань та компетенції, а отже, слугує в досягненні стратегічних цілей підприємства. Для аграрного сектора інтеграційні об'єднання, в даний час, особливо важливі, оскільки сприяють входженню до світової економічної системи, прискореному досягненню необхідного рівня конкурентоспроможності. З точки зору оптимізації оподаткування, об'єднання кількох юридичних осіб в фінансово-агропромислову групу є найбільш ефективним і поширеним у вітчизняній практиці. Ядром організаційної моделі інтегрованого формування є керуюча компанія, яка здійснює управління та координує його діяльність. Складовими такого формування є безпосередньо сільськогосподарські і переробні підприємства та організації оптово-роздрібної торгівлі [2].

Найпривабливішим методом фінансування інвестиційних проектів є самофінансування, яке здійснюється виключно за рахунок власних внутрішніх коштів підприємства, до яких відносять: чистий прибуток; амортизаційні відрахування; страхові суми відшкодування збитків; іммобілізовані надлишки основних та оборотних коштів, нематеріальних активів тощо [7]. Такий метод фінансування включає можливість підприємства не тільки відшкодовувати затрати, а й здійснювати за рахунок отриманого прибутку матеріальне стимулювання працівників, вирішувати питання соціального розвитку і, головне, здійснювати розширене відтворення та розвиток підприємства.

На території Житомирської області проводять інвестиційну діяльність інтегровані формування, які працюють як із вітчизняним, так і зарубіжним капіталом. У них в оренді сконцентровано майже 55 % орної землі, на якій виробляється біля 70 % валової продукції галузі рослинництва (табл. 1). Найбільш широко інвестиції залучаються у галузь рослинництва, що пов'язано зі значним експортом зернових та олійних культур. Основними напрямами залучення інвестицій є: впровадження інноваційних проектів по використанню новітніх енергозберігаючих біотехнологій, органічних і мінеральних макто- та мікродобрив, сучасних препаратів по інтегрованому захисту рослин, високоврожайних сортів сільськогосподарських культур, виробництво органічної продукції. Залишається проблемним питання інвестування галузі тваринництва, що стримує розвиток міжгалузевої інтеграції в аграрному секторі економіки нашої держави. Саме такий напрям інвестування дав би поштовх для впровадження у галузі сучасних інноваційних проектів, відродження економіки сільських територій, створення належної інфраструктури на селі [2].

В результаті проведеного дослідження виділено ряд факторів, що гальмують розвиток інноваційної діяльності підприємств. Серед основних проблем її активізації виділяється відсутність державної підтримки, незадовільна податкова система та, як результат, відсутність мотивації щодо вдосконалення нових технологій, значна зношеність обладнання та застаріла матеріально-технічна база, дефіцит фінансових ресурсів і слабкий розвиток інфраструктури трансферу технологій [5]. Відмічається також недосконалість та недостатність інформаційного забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств. Відсутність чіткої методології формування облікової інформації та впорядкованої системи внутрішньої звітності щодо інноваційної діяльності підприємств стає перешкоджати ефективному управлінню інноваційними процесами.

Таблиця 1

Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств Житомирської області

Підприємство-інвестор	Виробничий напрям	Інвестиційні проекти	Район діяльності
ПАТ “ТАКО”	Рослинництво	Налагодження переробки продукції, розвиток соціальної інфраструктури	Андрушівський, Попільнянський, Брусилівський
ЗАТ ПЗ “Агро-Регіон”	Рослинництво	Будівництво елеваторів, налагодження переробки продукції	Любарський, Червоноармійський Чуднівський
ТОВ “ВВ Агро”	Рослинництво, тваринництво, переробка, зберігання продукції	Налагодження переробки продукції, розвиток соціальної інфраструктури	Коростишівський, Володарсько-Волинський, Малинський
ТОВ СП “Нібулон”	Рослинництво, тваринництво, переробка, зберігання та реалізація продукції	Будівництво елеваторів, налагодження переробки продукції, розвиток логістичної інфраструктури	Ружинський, Чуднівський, Житомирський
ТОВ “А.Т.К.”	Рослинництво, зберігання та реалізація продукції	Будівництво насіннєвих заводів	Любарський, Чуднівський
ТОВ “УкрАгро РТ”	Рослинництво, зберігання та реалізація продукції	Розвиток соціальної інфраструктури	Андрушівський, Черняхівський

Джерело: побудовано на основі [3,4].

Для вирішення піднятих проблем інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки необхідно: вдосконалити нормативно-правову базу державного регулювання та стимулювання інноваційної сфери; збільшувати обсяги фінансового забезпечення інноваційної діяльності, наукових розробок. Фінансування наукових програм з державного бюджету має носити адресний та цільовий характер; створити ефективну самостійну національну інноваційну систему, яка діяла б за ринковими принципами та інтегрувалася у наукову сферу; проводити системну виважену політику щодо стимулювання нарощування та використання інноваційного потенціалу підприємств; сформувати систему державного замовлення науково-технічної та інноваційно-технологічної продукції; сформулювати та затвердити на державному рівні стратегію науково-технологічного та інноваційного розвитку; створити умови для формування інфраструктури, що здійснювала б фінансовий, інформаційний, консалтинговий, маркетинговий та інші види підтримки інноваційних процесів.

Список використаних джерел

1. Дідух Д. М. Проблеми розвитку інноваційної діяльності підприємств в Україні та шляхи їх вирішення / Д. М. Дідух // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. – 2011. – № 1 (28). – Т.2 – С. 255–264.

2. Данкевич Є. М. Міжгалузева інтеграція в аграрному секторі економіки : монографія / Є. М. Данкевич. – Житомир : Полісся, 2013. – 400 с.

3. Паламарчук Р. П. Економіко-екологічні аспекти матеріально-технічного забезпечення інтегрованих підприємств в умовах інтенсивного землеробства: практичні рекомендації / Р. П. Паламарчук, С.П. Ковальова [та ін.]; “Житомирська філія ДУ Інститут охорони ґрунтів України”. – Житомир, 2015. – 88 с.

4. Данкевич Є. М. Придатність Поліських земель для запровадження органічного виробництва / Є. М. Данкевич, В. Є. Данкевич // Органічне виробництво і продовольча безпека : [зб. матеріалів доп. учасн. Міжнар. наук.- практ. конф.]. – Житомир : Полісся, 2013. – С. 252–255.

5. Рудик Р.І. Методичні рекомендації щодо оптимізації виробничої структури високотоварних сільськогосподарських підприємств Житомирської області / Р.І. Рудик, Т.Ю. Приймачук, ..., Є. М. Данкевич [та ін.]; Ін-т сільського госп-ва Полісся НААН. – Житомир, 2016. – 97 с.

6. Index of economic freedom 2015. Heritage Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.heritage.org/index.

7. The Global Competitiveness Report 2014-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.weforum.org/reports.